

PORTFEL NALEŻNOŚCI POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW

INFORMACJA SYGNALNA

Projekt badawczy
Konferencji Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce
oraz Krajowego Rejestru Długów

II kwartał 2019

Lipiec 2019 r.

dr hab. Piotr Białowolski
dr Tomasz M. Napiórkowski

PORTFEL NALEŻNOŚCI POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW

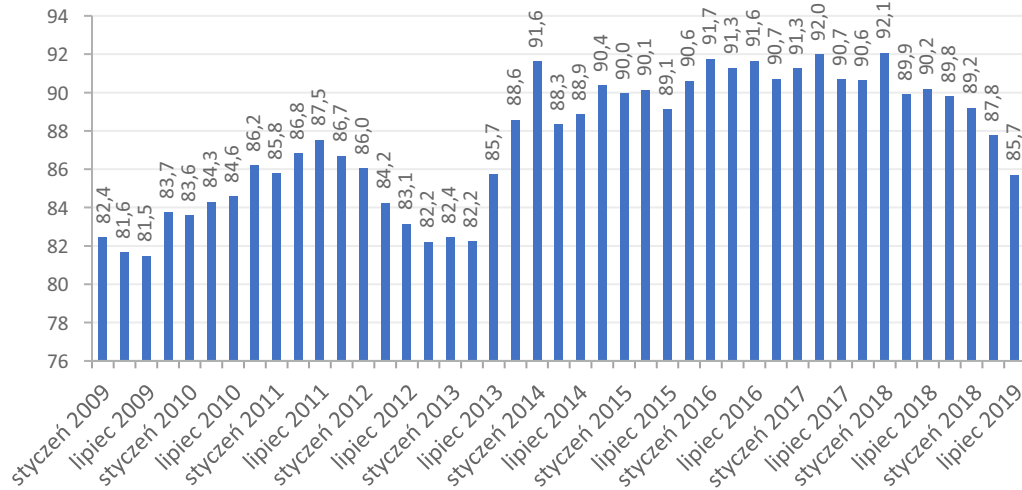
Lipiec 2019 r.

INFORMACJA SYGNALNA

Opracowanie:
dr hab. Piotr Białowolski, prof. nadzw. AWSB
dr Tomasz M. Napiórkowski

Projekt badawczy
Konferencji Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce
oraz Krajowego Rejestru Długów

INDEKS NALEŻNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW

Po osiągnięciu historycznego szczytu w styczniu 2018 r. na poziomie 92,1 punktu, w kolejnych badaniach wartość Indeksu Należności Przedsiębiorstw (INP) oscylowała wokół 90 punktów. Od października 2018 r. znajduje się ona jednak nieustannie poniżej tej wartości. Najnowsze badanie wskazuje na kolejny już zdecydowany spadek wartości INP. W lipcu 2019 r. wartość INP wyniosła 85,7 punktów, co jest najniższą wartością indeksu od lipca 2013 r.

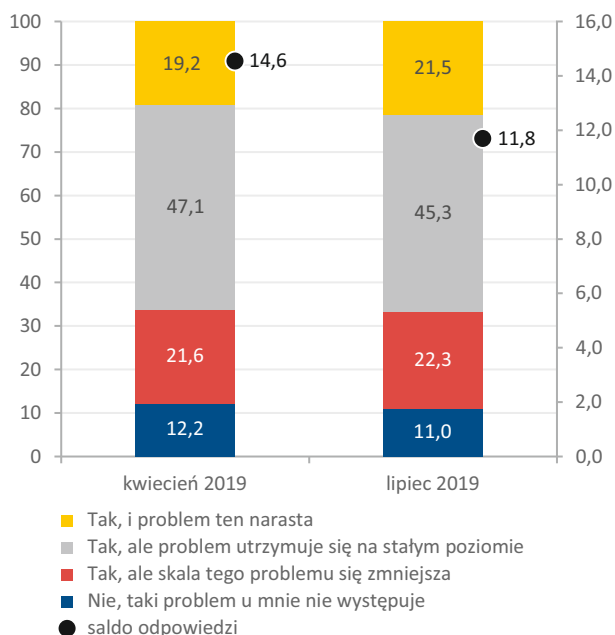
W kontekście historycznym, wartość INP spadła poniżej długoterminowej średniej (tj. liczonej od 2009 r.), która wynosi 87,5 punktu. Z perspektywy krótkookresowej, tj. za ostatnie trzy lata, dla którego to okresu średnia wynosi 90 punktów, sytuacja jest jeszcze bardziej pesymistyczna. Do spadku INP przyczynił się głównie wzrost udziału przeterminowanych należności w portfelach polskich firm oraz wydłużenie średniego okresu przeterminowania nieuregulowanych w terminie należności. Co ciekawe, pomimo tych zmian zmalał udział kosztów ponoszonych przez przedsiębiorstwa, a które wynikają z niezapłaconych w terminie zobowiązań.

Mimo że według szacunków Narodowego Banku Polskiego wzrost PKB Polski za 2018 r. wyniesie poniżej 5%, a tendencja wyhamowywania dynamiki

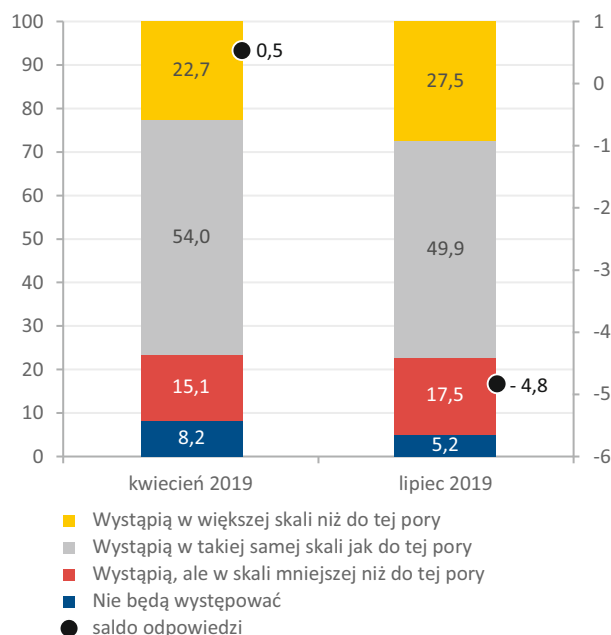
PKB będzie kontynuowana w kolejnych kwartałach, to wciąż w najbliższym czasie można spodziewać się korzystnego otoczenia gospodarczego, co potwierdzają m.in. prognozy Międzynarodowego Funduszu Walutowego – szczególnie na tle innych państw UE, w których obserwowane są pierwsze sygnały recesji. Taką tezę potwierdzają również dane dotyczące krajowej oraz zagranicznej konsumpcji, które w pierwszym kwartale br. wzrosły odpowiednio o 4,5% i 6%. Z jednej strony przedstawione dane sugerują, że dzięki długookresowej, bardzo dobrej koniunkturze gospodarczej polskie przedsiębiorstwa radzą sobie z brakiem terminowego regulowania należności przez swoich klientów całkiem dobrze, ale z drugiej strony już od paru kwartałów widoczny jest spadek dynamiki inwestycji.

Do zewnętrznych zagrożeń ekonomicznych dla Polski nadal należy zaliczyć niestabilną sytuację związaną z niepewnością odnośnie warunków wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej (w tym zmiana na stanowisku premiera) oraz obniżenie prognoz wzrostu gospodarczego dla gospodarki światowej, Niemiec i innych głównych krajów UE, co sugeruje ogólne spowolnienie gospodarki największego odbiorcy polskiego eksportu.

SKALA PROBLEMÓW Z REGULOWANIEM ZOBOWIĄZAŃ PRZEZ KONTRAHENTÓW POLSKICH PRZEDSIĘBIORCÓW STAN BIEŻĄCY

SKALA PROBLEMÓW Z REGULOWANIEM ZOBOWIĄZAŃ PRZEZ KONTRAHENTÓW POLSKICH PRZEDSIĘBIORCÓW PRZEWIDYWANIA

Wyniki badania przeprowadzonego w lipcu 2019 r. wskazują na pogarszanie się subiektywnej oceny dynamiki portfela należności. Już po raz kolejny wzrósł udział przedsiębiorstw, które raportują występowanie oraz jednocześnie wzrost skali problemów z terminowym egzekwowaniem należności od klientów – z 19,2% do 21,5%. Jednocześnie, już po raz kolejny z rzędu spadł udział firm, które deklarują brak występowania problemu nieterminowych należności (z 12,2% do 11%). Pozytywnym elementem jest fakt, że odnotowano wzrost udziału firm deklarujących występowanie badanego zjawiska, jednak przy malejącej jego skali (z 21,6% do 22,3%). Saldo odpowiedzi (tj. różnica pomiędzy sumą udziałów firm raportujących brak problemu z należnościami lub spadek jego skali oraz udziałem firm dostrzegających jego obecność i wzrost jego skali) spadło z 14,6 pp. do 11,8 pp.

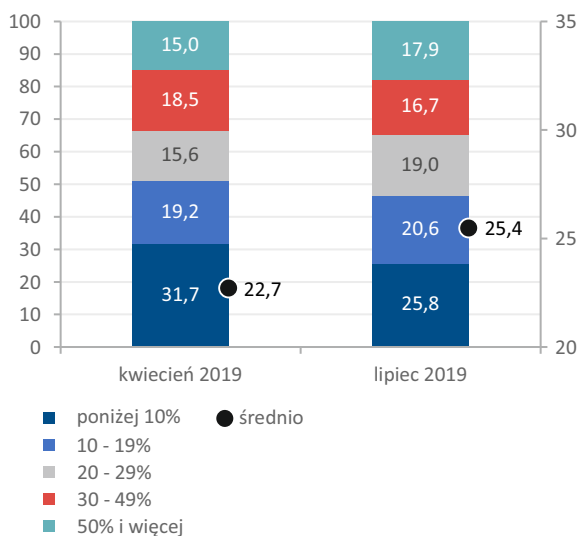
Opisane zmiany sugerują występowanie negatywnych trendów, których utrzymanie się w okresie spowolnienia gospodarczego może przełożyć się na upadłość firm, szczególnie tych, w portfelach których opóźnione należności stanowią znaczną część.

Prognoza dynamiki spływu należności, tj. długo-terminowe prognozy przedsiębiorców odnoszące się do terminowości ich klientów w obszarze regulowania należności, również uległa pogorszeniu. O ile

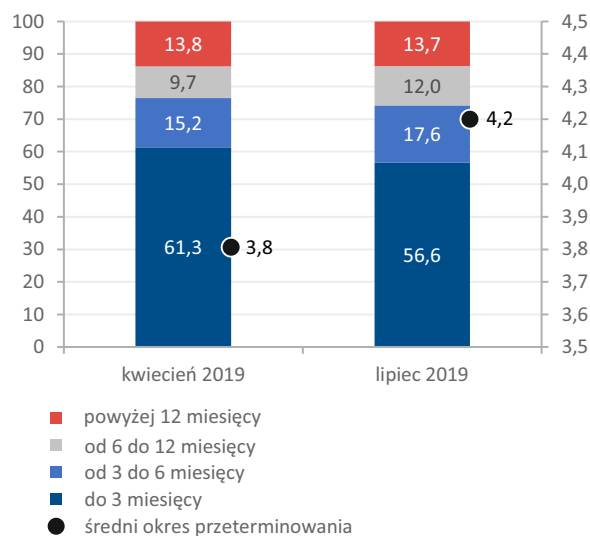
w poprzedniej edycji badania 22,7% przedsiębiorców twierdziło, że problem z nieterminowym spływem należności wystąpi w większej skali niż do tej pory, o tyle udział ten obecnie jest wyższy i wynosi 27,5% (wcześniej był on równy 22,7%). Jednocześnie spadł odsetek przedsiębiorców, którzy spodziewają się, że problemy z wyegzekwowaniem należności od klientów nie będą w ogóle występować spadł z 8,2% do 5,2%. Pogorszenie się oczekiwań firm odnośnie skali opisywanego problemu w ciągu kolejnego kwartału najlepiej obrazuje saldo odpowiedzi (tj. różnica pomiędzy sumą udziałów firm oczekujących braku opóźnień lub spadku ich skali i udziałem przedsiębiorstw oczekujących wzrostu skali nieterminowych płatności). Obecnie saldo przyjmuje wartość ujemną (-4,8 pp.), co jest bardzo istotnym pogorszeniem w porównaniu do sytuacji na początku roku. W styczniu 2019 r. opisywane saldo było równe 10,5 pp.

Pogorszenie się subiektywnych wskaźników pokazuje, że pomimo obecnej bardzo dobrej sytuacji gospodarczej Polski, przedsiębiorcy spodziewają się, że światowe spowolnienie gospodarcze przełoży się negatywnie na gospodarkę Polski, a przez to na terminowość spłat klientów, a zatem spada wzajemne zaufanie. Spadek zaufania może wpłynąć na ograniczenie skali kredytowania w formie kredytu kupieckiego.

ODSETEK NALEŻNOŚCI NIEUREGULOWANYCH W PORTFELU POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW

STRUKTURA TERMINOWA NALEŻNOŚCI PRZETERMINOWANYCH W POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTWACH

W lipcu 2019 r. średni odsetek przeterminowanych należności w portfelach polskich przedsiębiorstw powrócił do tendencji wzrostowej przerwanej chwilowo w poprzedniej edycji badania. Obecnie odnotowano wzrost średniego udziału faktur niezapłaconych w terminie z 22,7% do 25,4%, tj. do poziomu sprzed sześciu miesięcy. Obecna sytuacja jest w znacznej mierze wynikiem wzrostu udziału przedsiębiorstw, w portfelach których nieuregulowane w terminie należności wynoszą 50% i więcej (z 15% do 17,9%). Jednocześnie spadł udział firm, dla których udział ten wynosi mniej niż 10% (z 31,7% do 25,8%). Należy pamiętać, że im mniejszy odsetek przeterminowanych należności zakumulowanych w portfelu, tym mniejsze prawdopodobieństwo powstania zatorów płatniczych – zwłaszcza w takich branżach jak budownictwo oraz w mikro i małych firmach – oraz tym mniejsze prawdopodobieństwo utraty własnej płynności finansowej w przypadku spowolnienia gospodarczego.

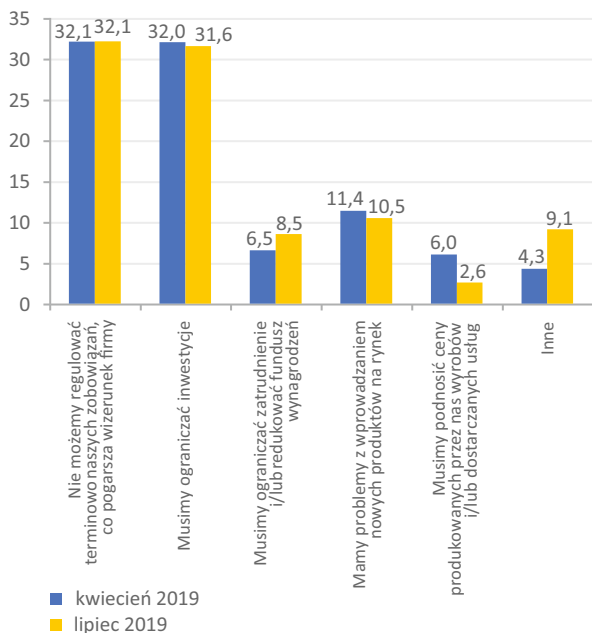
Już po raz kolejny z rzędu wydłużeniu uległ przeciętny okres przeterminowania płatności, co może oznaczać rosnącą tolerancję firm na odraczenie płatności lub spadek rangi konieczności regulowania należności w terminie przez klientów. Najnowsze wyniki pokazują, że okres ten wydłużył się z 3 miesięcy i 24 dni do 4 miesięcy i 6 dni. Niepokojący jest spadek udziału faktur przeterminowanych do 3 miesięcy (z 61,3% do 56,6%).

Należności o tym terminie przeterminowania są jeszcze stosunkowo łatwe i prawdopodobne do odzyskania. Rośnie udział przeterminowanych należności, których opóźnienie sięga od 3 do 6 miesięcy (wzrost z 15,2% do 17,6%) oraz tych, które opóźnione są od 6 do 12 miesięcy (wzrost z 9,7% do 12%). Takie należności są na ogół o wiele trudniejsze do odzyskania i mogą negatywnie wpływać na sytuację przedsiębiorstw w długim okresie.

O ile spadł (o 0,1 pp.) udział przedsiębiorstw, dla których niespłacone zobowiązania są przeszkodą w prowadzeniu działalności, o tyle opisane powyżej negatywne zmiany zaczynają nabierać charakterystycznych trendów, co może – zwłaszcza w przypadku spowolnienia gospodarczego – przełożyć się w sposób zdecydowany i negatywny na sektor polskich przedsiębiorstw. Dla przykładu, przedsiębiorstwa, które zachowują obecnie swoją płynność finansową dzięki rosnącej konsumpcji, w przypadku jej spadku lub nawet znacznego spowolnienia tempa wzrostu mogą zaobserwować znaczny spadek terminowości w regulowaniu należności przez klientów, a przez to np. stracić własną płynność finansową.

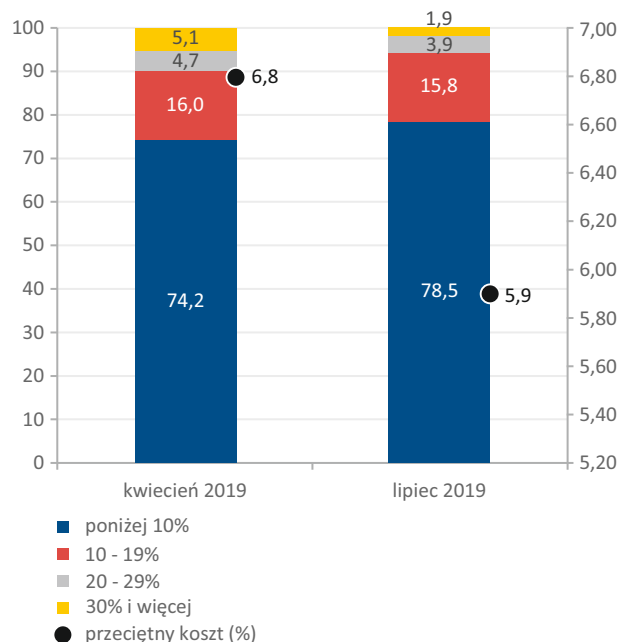
Mając na uwadze malejący INP oraz wzrost pesymizmu wśród przedsiębiorców można postawić tezę, że w najbliższych kwartałach terminowość klientów polskich firm będzie miała negatywny wpływ na wzrost produktu krajowego brutto Polski.

ODSETKI PRZEDSIĘBIORSTW WSKAZUJĄCYCH NA PODEJMOWANIE WYBRANYCH DZIAŁAŃ W ZWIĄZKU Z NIEREGULARNĄ OBSŁUGĄ ZOBOWIĄZAŃ PRZEZ KLIENTÓW

Udział firm, dla których nieuregulowane w terminie należności stanowią problem w ich działalności podobnie jak w poprzednim badaniu tak i w tym uległ zmniejszeniu – tym razem z 57,4% do 57,3%. Z analizowanych skutków opóźnień odnotowano brak zmian (32,1%) w skali przełożenia nieterminowych należności na zdolność do regulowania własnych zobowiązań. Ta konsekwencja pogarsza wizerunek firmy i skutkuje gorszymi warunkami finansowymi dostaw od kontrahentów. Jest to wyhamowanie wcześniej widzianych zmian w tym obszarze. Należy pamiętać, że jeśli skala tego przełożenia rośnie, może to oznaczać, że w obszarze opóźnionych należności powstanie efekt kuli śnieżnej. Udział przedsiębiorstw, które na skutek braku terminowości swoich klientów muszą ograniczyć inwestycje spadł po raz kolejny – tym razem o 0,5 pp. do 31,6%. Na trzecim miejscu pod względem skutków nieuregulowanych w terminie należności znajdują się problemy z wprowadzaniem nowych produktów na rynek. Taką zależność deklaruje 10,5% przedsiębiorstw (spadek z 11,4%). Obecnie 8,5% (wzrost o 2 pp.) firm jest zmuszone do ograniczenia zatrudnienia lub redukcji funduszu wynagrodzeń na skutek opóźnień w otrzymywaniu należności. Efektem hamującym skalę tego przełożenia jest nieustająca dobra sytuacja na polskim rynku pracy, który w ostatnich kwartałach notuje historycznie niskie poziomy

ODSETEK PRZEDSIĘBIORSTW, KTÓRYCH KOSZTY PONOSZONE W ZWIĄZKU Z NIEREGULARNĄ OBSŁUGĄ ZOBOWIĄZAŃ PRZEZ KLIENTÓW WYNOŚĄ

rejestrowanego bezrobocia. Powoduje to, że nawet firmy borykające się z trudnościami w otrzymywaniu należności, nie mogą sobie pozwolić, aby przełożyły się to na ich pracowników. Tylko 2,6% firm (spadek o 3,4 pp.) jest zmuszone do podnoszenia cen na skutek nieotrzymywania należności w terminie.

Wydatki na cele związane ze skutkami i przeciwdziałaniem opóźnieniom stanowią przeciętnie 5,9% kosztów firmy, co oznacza kolejny już spadek względem poprzedniego badania (tj. z poziomu 6,8%). Na uwagę zasługują dwa wymiary kosztów związanych z opóźnieniami. Po pierwsze, doszło do kolejnego wzrostu udziału przedsiębiorstw, w których koszty te są poniżej 10% (z 74,2% do 78,5%). Po drugie, pierwszy raz od paru edycji badania spadł udział firm, dla których opisywany odsetek kosztów wynosi 30% i więcej (z 5,1% do 1,9%). Należy pamiętać, że im mniej funduszy przedsiębiorstwa przeznaczają na walkę z nieterminowością kontrahentów, tym więcej są one w stanie przeznaczyć na własną działalność i rozwój, co oznacza potencjalnie większą dynamikę gospodarki. Niemniej jednak, w kontekście negatywnych prognoz związanych z otrzymywaniem należności, obserwowana poprawa może być krótkookresowa i w kolejnych kwartałach możemy spodziewać się wzrostu kosztów opóźnień.

